

La salsa coent

(ALDC, VIII, 1876. El pebre *coent*/La salsa *coent*)

Coent (s. XIV), ‘que pica, que cou’, és el participi actiu de *coure* (s. XIII), del llat. vg. CŌCĒRE (cl. CŌQUĒRE), que, invariable i amb escasses ocurrences, s’articula *c[oe]nt*, amb les var. *c[ue]nt*, pel tancament de [o] > [u] propi del cat. or., i *c[oj]ent* 104, amb inserció d’una [j] antihiàtica. Més extensa és la forma de *f.*, marcada, *coenta*, pron. *c[oe]nta*; *coienta* 86, 89, 90, 99, 100, 111, 116, amb inserció d’una antihiàtica, que també pot ser una [w] (*couenta* 102, 108, 148), una [ɣ] (*coguenta* 160) o una [v] (*coventa* 73, 76, 77, 81, 82); *cauenta* 19, resultat de la imitació d’un model d’alternança oral [əw]/[u] (*aubergínia/ubergínia*, *ll[u]bada/ll[əw]bada*; cf. Veny, 2013 b); *c[ue]nta*, *c[we]nta*, que es troben fins en parlars occ.; *esc[we]nta* 22 que es deu haver generat a partir de contextos verbals com *es cou* (*cou* 50). Un altre lexema és *picant* (s. XVI), participi de present de *picar*, ‘que pica’, verb de creació expressiva i onomatopeica; un mot que coneix dues formes de *f.*, d’una certa extensió, *picanta* i *piquenta*, aquesta amb canvi de morfema per probable atracció de *coenta/coent* (cf. els casos de *amarguenta*, *diferenta* en els mapes 1187 i 1188). Cal notar la derivació semàntica que *coent*

ha experimentat en val., que, a través de ‘tibant, tens, exigent’, ha passat a ‘cursi, d’elegància pretensiosa i de mal gust’, i d’aquí, *coentor* ‘cursileria’ (DECat).

Altres respostes: *picante* 87, 94, pres del cast.; *picosa* 30, adjectiu format pel verb *picar* i el suf. *-osa* (< -OSA) que indica l’efecte del verb; *picada* 157, amb el suf. *-ada* (pron. *pic[‘a]*); *forta* 70, 100, 119, 152, 164, 168, 183, *f.* de *fort* ‘potent’ (< FŌRTEM), amb el dim. *forteta* 138; *rellevada* 11, adaptació del fr. *relevée*; *carregada* 152 (pron. *carreg[‘a]*), és a dir, de coentor; *pebrenta* 12, resposta dubtosa de l’inf., formada sobre *pebre* (< PĪPĒRE) i el suf. *-ent* potser pres de *coenta* i/o de *piquenta*; frases com *pica molto* 94, del parlar de transició ribagorçà, i *s’hi sent molt* 67 (*sentir* ‘experimentar força el gust’).

De la distribució areal de les variants morfològiques aquí exposades, destaquem per la seva extensió les formes marcades per al *f.*, *coenta* i *picanta/piquenta*, una mostra palpable de la força diferenciadora que actua, tot i que la tradició escrita és molt tardana.

Els únics mots normatius són *picant* i *coent*, des del DOrt, 1917.

